

PROLETAREC

Entered as second class matter, Dec. 6, 1901, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

Office: 587 So. Centre Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

Stev. (No.) 56.

Chicago, Ill., 6. oktobra (October), 1908.

Leto (Vol.) III

Krinke padajo...

Zepet je razkrinkan jeden politični hipokrat! Kapitalistični "državnik" stoji v popolni nagoti! "Dobr" voditelj in "ugleden" moč je pokazal svojo pravo barbarev!

Nad trideset let je bil Joseph Benson Foraker zapovedujoča sila v republikanskih koncilih in takoreč "prvi državljan" v republiki. Ko je stopil v javnost, v politično življenje, ni imel niti prebute pare, — a danes je milijonar. Kakor ostali kapitalistični politiki, tako je tudi on obogatil v javnih službah, klijub temu, da je njegova plača komaj zadostovala za življenske potrebsčine.

Pravo življenje in prava politika teh kapitalističnih "državnikov" je navadno opasana s kitajskim zidom; javnosti je skrito, kar počenja ti može za kuliso: Toda kako ironična je usoda: ravno ko vržejo odločilno karto, in ko se počutijo najbolj varne, — potegne nevidna roka zastor, in pred nami stope, kakoršni so v resnici, razkrinkani in izigrani...

Tako se je nedavno zgodilo Jos. Bailey-u, iz Texasa, voditelju republikancev v zvezinem senatu. In to se je zgodilo tudi Jos. Forakeru, sedanjemu voditelju republikancev v isti, trustom hlapčuji zbornici. Oba sta sedaj naga... delana agenta največjega truda na svetu: Standard Oil Co.

Ampak Bailey in Foraker nista resni. Jih je še več, dasiravno se imena danes še ne omenjajo. Evropski senat je sestavljen iz manjšini samic advokatov, ki so v službah velikih korporacij in trusov. In ti senatorji so tudi milijonarji!

Ko je udarila strela v obliki neovznenega dokaza s črnim na belem, da je Standard Oil Co. podkupila Forakerja in ga plačevala zlatom, skril se je prvi za debelo postavo Williama Howard Tafta, da: "Saj nisem sam."

Petrolejski kralji a la Standard Oil vedo, kje je treba mazati, da dobro drži. Brigajo se oni za vse protitrustne zakone, za vse pravde pri zvezinah sodiščih in vse dejetindavajsetmilijonske globe, dober imajo moža v najvišji zvezini postavodaji kot je Foraker in celo vrsto drugih za njim. To so gentlemanni, ki znajo vzeti in molčati. Foraker in Taft se posata dobro. Med njima ni tajnosti. Toda Taft tudi sedaj molči! Ne pričakuje, kako se bo opravil Taft, da je stal intimno počeg politične propalice, ki se je prodal petrolejskemu trstu. A sedaj je vse zastonj.

Zakaj Taft zdaj molči? Pomišlite, kako bi vpili kapitalistični listi, ako bi se kaj takoj dokazalo Debsu. Cela Amerika bi bila v ognju. A v tem slučaju z nekaterimi izjemami molče kašitalistične trobente kot grob.

In slednjši: kaj pa pravi Roosevelt? Boli proglašil Forakerja "nevaren državljanom"? Bo li grisel in obsodil to nezaslišano kooperativo v republikanski stranki? Ne! Niti besedice ne poreče ta kižot v Oster Bayu. Spomin na njegovo zadnjo volilno kampanjo pred štirimi leti, ko je bil njen volilni fond plačan iz iste blazine, od koder je bil pozneje pla-

čan Bailey in sedaj Foraker — in tako dalje — mu mora zapečatiti usta.

Trhel in gnjil je politični kapitalizem in nevreden vsake nadaljnje eksistence. Zatorej dol z njim!

Kolikor težje ti gre socializem v glavo, toliko lažje gre kapitalist v tvoj žep.

Dokler se bo delavec ropalo za njih produkt, tako dolgo ne bo konec revščine na svetu.

Delavec mora sezidati viro in ječo. V prvi se nastani kapitalist, a v zadnjo potisnejo delaveca.

Prosperiteta se vrača, pravijo. Pri tem najbrž misijo na milijonarje, ki se zdaj vračajo iz Evrope, kjer so v razkošju prebili počitnice.

Ako je vse resnica, kar si očitajo te dni voditelji republikancev, demokratov in "neodvisnih" — kar pa radi vrijamemo — tedaj dotedenki zaslužijo ječo, ne pa uradov.

Včeraj se je pričela v Pittsburghu konvencija! Kranjsko (!) slovenske katoličke jednotne. Med številnimi delegati je tudi pet kranjsko-slovenskih duhovnikov. Kar bo ta petorica sklenila, temu bo velika večina prikimala. To pove vse!

Propadli Zotti dela dan za dnevom globoke poklone Mr. Taftu in na vso moč hvalisa kapitalistično republikansko stranko — klijub temu, da je bankrotiral pod vlogo iste republikanske stranke. Vsa čast tej stranki, na tako vremenu stebru kot je Zotti!

5000 šolskih otrok v Chicagi mora stradati! 15,000 otrok pohaja šole brez vsakega zajutreka! Nadaljnih 10,000 otrok se preživila le z borno, pičlo in nezdravim hrano! Skupaj: 30,000 stradajočih otrok! In v Chicagi, ki ima bogastva okrog \$2,500,000,000 (dve milijardi petsto milijonov dolarjev)! Besed nimamo, da bi dobra ožigosali ta zverinski, kapitalistični sistem!

Vsej ameriški javnosti je zdaj odkrito, da je senator Foraker do lgo, dolgo vlekel mastne svote od Standard Oil Co. Ali je to kaj čudnega? Nič! Vsak pameten človek bi moral že znati, da je naša celavla v žepu tega velegrabežljivega trusta. Standard Oil Co. kupuje zakone in zakonodavec, kadarkoli jih le rabi. Ali je \$29,000,000 fine? že plačan? Kaj pa še! Brigajo se Rockefellerji za stric Sama in njegovo justico. Slepči naj pa še verujejo v Rooseveltovo "sovraštvo" do trustov, v Taftovo "prijateljstvo" do delavecev in v "pravčnost" republikanske stranke! Hurrah!

Sodrugi! Volitve so pred vratimi! Delajte za stranko, pridobijavajte socialistične volilce med slovenskimi delavci, kteri so državljanji. To pa storite najbolje, ako širite "Proletarca". Širite ga torej! Pridobite mu nove naročnike.

Socialistični glasovi v Zedinjenih državah.

Socialistični glasovi v Zedinjenih državah pri predsedniških volitvah so od 1. 1888 do 1. 1904 rašli takole:

Leto:	štev. glas.
1888	2.068
1892.	21.571
1896.	36.564
1900.	96.961
1904.	408.230
1908.	???????

"JAVNI BERAČI".

Neki James Campbell iz Pittsburgha, Pa., je pod prisego izjavil, da je slišal na svoja ušesa, ko je Mr. Bryan na gotovem mestu in ob gotovem času dejal, da so "ameriški delaveci — javni berači."

Bryan je v službi kapitalizma in nima niti najmanj srca za delaveca. To je pokazal že stokrat in stokrat. Da je torej nagnal delavece z "berači", se ne smemo niti čuditi. Ampak značilne so pale te njegove besede! Kolikor toliko ni legal!

Ali ni Samuel Gompers, vodja največje delavske organizacije v Ameriki, prosjal že neštetočrat pri kapitalističnih strankah za delavske koncesije? Ali ni Gompers ravno letos beračil na republikanski nacionalni konvenciji za takozvani "antiinjunetion plank", in ko je tamkaj dobil "kick", je šel beračiti za isto stvar v Denver k demokratom? Delavski "voditelj" a la Gompers vedno beračijo pri kapitalističih za delavske drobtine in to v imenu delavskih organizacij. Če je torej Bryan govoril o "javnih beračih", misil je nedvomno na Gompersa, kar je nad vse sijajna karakterizacija tega kameleona, kajti v Ameriki si ne moremo mislit večjega političnega berača kot je ravno Gompers.

Ameriški delaveci, kteri nečejo beračiti, pristopajo k socialistični stranki, ktera ne berači temveč zahteva, da se da delaven kar je delavčevega. Čemu naj bi delaveci beračili, ko pa imajo moč, da lahko vzamejo.

POZOR CHICAŠKI SODRUGI!

V torem 13. oktobra je zadnji "Registration Day" za volilce v Chicagu. Kdor ta dan ne registrira ali ne vpisuje svojega imena — ako ni že storil tega zadnjo soboto — v imenik volilcev, ne bo smel glasovati 3. novembra. Chicaški sodrugi, kteri imajo drugi ali veliki državljanški papir, najtorej registrirajo svoje ime v prečinetu, kjer stanujejo. Prostori za registriranje so odprtih od 7 ure zjutraj do 9 ure zvečer. Pazite torej na 13. oktober!

Pozor! V prihodnji številki "Proletarca" pričnemo priobčevati popoln prevod iz 668. številke "Appeal to Reason-a" pod naslovom: "Rimska kuga na Filipinih." Prevod je obširen in nad vse zanimiv. Sodruge prosimo, da širijo "Proletarca" v svojih naseljih kolikor največ morejo, da tako najde ta koristni prevod čim več čitalcev.

Ptujski in ljubljanski kravali v pravi luči.

Slovenski listi v Ameriki so zadnje dni veliko pisali v kravalih v Ptiju in Ljubljani. Te vesti so pa bile, ali pretirane, ali pa fantačno enostranske. Ni bilo veliko zaupati onim vistem. O teh kravalih pa piše v popolnoma drugi, in vrijamemo, da tudi v resnični luči ravnekar nam došli ljubljanski bratski list "Rdeči prapor" sledče:

Ptujski kravali.

Nekoliko mirne krvi! V časih narodnjaških rabuk je posebno treba take tekočine, kajti razburjenost, ki je lahko umevna posledica tendenčnih pretegov, je voda na mlin vseh nacionalnih hujščev. Razdraženost živev, ki nastane v takih časih, je povsem podobna piganosti, vinjenim ljudem se pa ne sme dajati še žganja, tem več vode.

Kaj se je zgodilo v Ptiju? — Preden se spožna natančna resnica, bo treba nekoliko počakati, kajti dokler so na razpolago samo poročila obojestranskih nacionalistov, ne more biti jasnosti, temveč samo konfuzija. V slovenskih časopisih mrzoli "nemški fakinaž", "nemški toljavjev", "nemški kulturonoscev", v nemških pa paradira "slovenische Herausforderung", "windische Peterarbeit", "windische Radaubruder". Po vstem "Slovenskega Naroda" so bili Slovenci sama jagnjeta z vodo v žilah, potrežljivi in miroljubni, kakor jih nismo poznali svoje žive dni; če bi verjeli graškim listom, so se Nemci skrupulozno držali Kristusovega nauka, da naj nastavi še levo lice, kdor je dobil klofuto na desno.

Naravno je, da se tem vstem ne more in ne sme slepo verjeti, ker je navada šovinistov, barvati take opise, prestara in ker bi se bili morali ljudje po bogové kakšnih čudežih in čarib v čez noč do kosti in črev izpremeniti, če bi bilo mogoče, da bi ena stranka le nabijala, druga pa le držala. Nekaj sene je že na obeh straneh in kdor se preveč trudi, pokazati se belega, zbuja sum, da je več črnih peg na njem, nego se jih vidi na prvi pogled.

Družba sv. Cirila in Metoda je imela 13. sept. v Ptiju občni zbor. Ko je odbor sklenil, prirediti zborovanje v tem mestu, ni prišel šele na svet, ampak je dobro vedel, kakšne razmere vladajo v Ornigovi guberniji. Zato je smešno, če se kažejo sedaj prenečene in glumijo miroljubne ovčice. Prireditev občnega zabora Cirilmotodove družbe je bila demonstrativna, namenoma demonstrativna in aranžerji so prav dobro vedeli, da so s skoraj absolutno gotovostjo pričakovati spopadi. Še nikdar niso bile prve slovenske prireditve v spodnještajerskih mestih in trgih mirne in če bi bili vodje Cirilmotodijev v Ptiju pričakovati izjemo, bi se jim moralno pripisati uboštvo duha, ki presega vsake normalnosti. Narobe: Naranost pričakovati so morali izgredje in če se sedaj delajo začudenje, a so se zgodili, je ta hinavščina prav zoprna.

Seveda — cirilmotodova družba je imela prav tako pravico, zborovati v Ptiju, kakor v Kranju,

na Vrhniku, ali pa v Nabrežini. Toda če je šla v mesto, ki je danes nemško, je morala a priori računati z mogočimi in nad vse verjetnimi posledicami. Z drugo strani ostane barbarizem seveda barbarizem, tudi če je bil pričakovans in v ptujskem nemškem nacionalizmu se že davno mešata delirij in idiotizem. Ornigova klika, katero so socialistični demokratje v štajerskem deželnem zboru in v svojem graškem glasilu pokazali v najbolj naturalistični sliki, se drži edino z večnim draženjem šovinističnih simpatij pri resnih ljudejih jih je že davno izgubila.

O posameznostih pretegov, ki so se v Ptiju vršili 13. in 14. septembra, se ne moremo baviti, ker še prostora nimamo za registriranje vseh klofut. Kri je tekla, to je gotovo; ampak kdor govoriči, da bo ta kri pomagala, "ohraniti nemški značaj Ptuja", ali pa "osvojiti Ptuj Slovencem", govori neresnicu. In kdor rabi vsled pretegov nastalo podivjanje čutov za novo šovinistično ščuvanje, greši nad narodom. Z nobeno surovostjo se ne pospešuje narodnost, ampak s kulturo; lastnemu narodu ne koristi, zančevati in blati drug narod, temveč učiti se je treba, kar imajo drugi dobrega. Posebno pa naj bi Slovenci pomislili, da je na Ptujskem treba pameti, ne pa blaznjava. Slovensko ljudstvo v onih krajih, ki posluša "Stajereva" gesla, se ne bo pridobil z podžiganjem šovinističnih strasti, temveč edino z vstrejnim, potrežljivim in pametnim poukom.

Zatorej — hladno kri!

Ptujska policija se je vedla prisstransko; to radi vrijamemo, ker jo dobro poznamo. Da so celjski, mariborski in celovški policejci, ki so ji prišli na pomoč, posnemali njen vzor, je prav tako verjetno. Samo v oklepaju bi opomnili, da ni policija samo v Ptiju, Celju in Celovcu "enostranska", ampak tudi druge. Mestna policija je povsod večalimanj orodje gospodarske stranke, ali kdor misli, da služi pri državni policiji sama božja previdnost ali klasična objektivnost, laže sam svoji pameti.

Toda cirilmotodijski skupčinari so morali tužiti kvalitete ptujske policeje vpoštovati, ko so šli v Ornigovo kraljestvo. Policeja je kriva: o tem ni dvoma. Ampak (Dalje na 4. str.)

POZOR SODRUGI!

Hrvatski Radnički Pjevački Zbor "Svoboda" in tamburaško društvo "Sloga" priredita v soboto 10. oktobra svojo prvo

VELIKO NARODNO ZABAVO s koncertom, plesom in dramatično predstavo v veliki dvorani Fr. Mladiča vogel So. Centre ave. in 18. ulica.

Pričetek ob 8. uri zvečer. Vstopnice v predporaj 15c; pri vhodu 25c. Dame v spremstvu moških ne plačajo vstopnine. Tikitete v predprodaji dobite pri Fr. Mladiči.

Na ti veselici se bo predstavljal krasna igra "Kčerke rada" iz delavskega življenja. Za ugodno zabavo in postrežbo skrbel bo veselčni odbor.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.

Opis po dogovoru. Pri spremembah bisalitih je poleg norega naznaniti tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by

South Slavic Workmen's Publishing Company

Chicago, Illinois.

JOHN GRILLC, President.

JOHN PETRIČ, Secretary.

ANTON PREŠERN, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries, \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES ON AGREEMENT.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

587 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

31

DOPISI

Waukegan, Ill., 24. sept. — Drago mi uredništvo! Danes imam poročati, kak strah imajo nekteri naši "božji" Pavleti pred socialisti. Nek naš somišljenik, dober socialist, moram reči, je večkrat obiskal svojega prijatelja, kateri pa ima stanovanje pri zagrizenem klerikalu. Ti obiski pa "house-bossu", ki sliši na ime Pavle — škoda, da ni Jur! — niso bili po godu, in ko je nedavno dotični so-druž zopet obiskal svojega prijatelja in se z njim pogovarjal o izboljšanju delavstva, odprl je "božji" Pavle v strahu, da mu socialisti ne odnesajo "žegna" od hiše vrata in skoro na jok zavpil: "Ven, ven s tem človekom iz moje hiše!" Naš sodrug je mirno vprašal suroveža — kaj hočemo! od vola itak ne moremo zahtevati druga kot kos mesa —, kaj da hoče, toda Pavle je rogovil dalje dokler mu ni njegov najmenik povedal, da tam je on gospodar dokler plačuje rent in mu ne kazal iti ven. Prijatelja sta misljila, da bo odslej mir — toda ko se je naš somišljenik poslovil in odsel iz hiše, skočil je čez ograjo — seveda, to je bilo Pavletovo mesto — Janež izpod žalostne gore in planil na njega!

Janež, ko bi Ti bil malo bolj paneten, pa se ne bi bil zmotil. Vidis, katolska izobrazba ne izda me! Naroči si raje "Proletareca", stane same \$1.50 na leto, medtem ko te pa stane tvoj katoliški skok čez ograjo in mahljaj z roko na Police Stationu — \$7.40. A drugič je pa lahko se ve! — Socialistični pozdrav.

Opazovalec.

Duluth, Minn., 21. sept. — Drago mi "Proletareci". Veličansten je bil današnji dan za delavstvo v tukajnjem mestu. Danes je namreč prispel na dulski unijski kolodvor "Red Special" ali posebni socialistični vlak, s katerim se je pripeljal sodr. Eugene V. Debs, delavski kandidat za predsednika.

Velikansko število ljudstva je pozdravilo delavskoga kandidata takoj na kolodvoru. Ker Debs vsled utrujenosti ni mogel nagovoriti množice, nadomestil ga je sodr. Moore, iz Minneapolisa, Minn., kandidat za governorja v Minnesoti. Moore je odzdravil zbranemu delavstvu, priporočal mu, da naj glasuje v svoje dobro za socialistične kandidate v novembra in obenem naznanil, da bo Debs govoril zvečer v dvorani Lysume. Nato se je na vlaku pokazal Debs, nakar je zagrmelio iz tisočih grl: Hurrah for Debs!

Zvečer, predno se je imel vršiti voljni shod, zbral se je na stotine ljudstva pred dvorano Lysume. Kar prikoraka godba iz "rdečega vlaka", zaigra marselejzo in zbrani delaveci so ueno stopili v vrsto ter pričeli kopati. Parada je bila štiri bloki dolga in nekaj imozantnega za tukajšnje mesto.

Natančno ob določenem času je bila dvorana Lysume natlačeno polna ljudi: mnogi delaveci, ki so prišli pozneje, niso mogli notri. Shod je otvoril John A. Keys in dal besedo sodr. Morris Kaplanu. Kaplan je v svojem kratkem govoru jedrnato očrtal "dobrote", ktere je dala delavstvu bodisi ena ali druga stara stranka, in lažljive obljube republikanskega in demokratičnega kandidata, ktera sta sedaj postala celo "union" moža, samo da prevarita delavec. Ko je Morris Kaplan izgovoril ime Bryan, vzdignila se je s sedeža neka pijana ali pa polblazna ženska in zavpila: "Don't say anything against Bryan, he is my man!"... Moteni poslušaleci so vpili nad babnico, inaj bo tiho, ker je pa hotela le dalje klepetati, bila je odpeljana iz dvorane.

Ko je Kaplan končal, stopil je Debs na oder. Ovaceje, ki jih je dalo delavstvo v onem trenutku, so trajale nad deset minut. Iz tisočih grl je odmevalo: Hurrah for Debs! Debs je s svojim govorom, ki ga je izvajal s svojim finim, močnim glasom in plamencimi besedami ter živo krčnjo, na pravil na poslušalec velikanski utis. Razložil je natančno, kako stiskan, izkorščan in teptan je delavski stan pod vladu kapitalističnih strank, in kako neobhodno je potrebna socialistična stranka, katera bo združila vse delavstvo pod en prapor in lahko vrgla — kadar pride čas — kapitalizem ob tla. Dejal je, da kakor so se nekdaj borili sužnji za telesno prostost in končno postali svobodni — seveda, bile so tudi žrtve, toda grobovi onih žrtv uživajo danes največje spoštovanje — tako se borijo tudi danes delaveci, mezdni sužnji, za gmotno prostost, in nobenega dvoma ni da ne bi tudi zmagali. Kar je bil nekdanji telesni suženj sužnjedržec, to je danes mezdni suženj kapitalistu: sužnjedržec je lastoval sužnikove roke in glavo, a današnji kapitalist pa lastuje stroj, brez katerga ne more živeti moderni mezdni suženj. Socializem bo odpravil mezdno sužnost. Socializem bo dal delavecem v roke, v njih izključno last stroje in vsa ostala sredstva za proizvodnjo, kar bo pomenilo popolno svobodo na industrijskem in gospodarskem polju. Da se pa to čimprej zgodi, morajo vsi delaveci v razredni boj, v boj med proletarijatom in kapitalizmom, in njih najboljše politično orožje je glasovnica, s ktero lahko že danes vzamejo vladu v svoje roke.

Itd. Itd.

Ko je Debs končal zaorilo je spet v dvorani iz tisočih grl: Hurrah for Debs, our next president!

Rock Springs, Wyo., 29. sept. — Sodrug urednik, prosim priobčite teh par vrstic v nam priljubljenu "Proletaren". Sporočiti Vam imam žalostno vest. 22. t. m. je umrl v bolnišnici naš sobrat Janež Pirnor, ktereča so dva dni poprej operirali vsled opasne bolezni. Pokojniku je umrla soproga še meseca maja; to ga je tako potrlo, da je zbolel in končno sam našel smrt. Zapiša tri nedorasle otrošice — najstarejša ima 6. srednji 3 leta, a najmlajši pa 4 meseci — ki so zdaj brez očeta in matere; skrbelo bo za nje društvo "Trdnjava" štev. 10 S. N. P. J., ktereča član je bil Pirnor. Ome-

njen društvo, zaeno s spremstvom dr. sv. Alojzija št. 18 J. S. K. J. in lokalne unije U. M. W. of A., mu je 23. sept. priredilo lep pogreb Hvala dr. sv. Alojziju za bratsko pridružitev, zlasti pa iskrena hvala članom premogarske unije, ki so se v polnem številu vdeležili pogreba. Častno hvalo zasluži tudi društvo Trdnjava, ki se je zavzel za zapuščene sirote pokojnega sobrata.

Pokojnik je bil doma iz Bele cerke, občina Šmarjeta, okraj Krško, na Kranjskem.

Sedaj pa nekoliko o tukajšnjih delavskih razmerah. Premogorko so od 1. sept. do zadnjih par dni počivali vsled pogajanja, ki se vrši med unijskimi delaveci in delodajalcem po zadnji rudarski konveniji v Džeriveru in v Butte, Mont. V rovih se sedaj spet dela, dasi še ni določeno, za kakšno plačo bodo delali premogarji. Vse kakor pa odsvetujem vsakemu, da bi bil isti izurjen tudi v petju in godbi.

Omeniti moram tudi, da smo tu takoj ustanovili "Slovenski izobraževalni klub." Sedaj potrebujemo dobrega učitelja za angleški jezik, in kako bi nam bilo ustrezeno, če bi bil isti izurjen tudi v nadalje izdati.

K sklepnu pozdravljam somišljence po Ameriki, a "Proletaren" pa želim veliko uspeha. Priloženo Vam pošiljam \$2.00 listu v podporo — namesto naročnine na druge liste, kjer samo hujskajo in poneumnjujejo naše ljudi. Vaš Valentin Stalick.

NEWYORŠKO "GLASILO SLOVENSKIH DELAVEV (?) IN "ČRNE BUKVE".

Slovenski delaveci v Ameriki, čujte in strmite: "Volitve se bližajo. Ako hočete imeti dobre čase, prosperiteteto, obilo dela in unijske plače, dobre postave za delavece itd. tedaj volite republikansko stranko."

Take in enake nevrjetnosti trobi newyorško "glasilo slovenskih delavev."

Taka predprnost pač presegajo vse meje. Delaveci vendar vedno, da je republikanska stranka ravno nasprotno — naš največji sovražnik.

Ali mar ne vemo, da je bila ravno republikanska stranka vedno nasprotna delavskim organizacijam? Ali mislite, da nam še ni živo v spominu, kako so na Zapadu republikanski uradniki sile odvedli preko meje naše delavsko voditelje, Moyera, Haywooda in Pettiboneja, jih držali v zaporu skoraj dve leti in s tem mučenjem enega iz med njih (Pettibone) celo spravili v prezgodnjem grob, dasi niso zakrivili ničesar drugega, kakor da so bili zvesti delavski voditelji? In ali ni bil ravno William H. Taft, kateri je kot sodnik, prvi uvedel zloglasni injunetion (sodno prepoved) proti unijskim delavecem?

Takih dokazov bi se dalo navesti še mnogo, toda zdi se mi, da ljudje okrog onega lista dobro vedo, da je ravno narobe resnica, kar pišejo. Prepričan sem tudi, da bo to njegovih hvalisanje stranke tiranov zdramilo marsikterega slovenskega delaveca. Kako ne, ko pa vpije: "Rojaki, ako hočete prosperiteteto, volite republikanca." Vsak, količkaj zaveden delavec pa ve, da so ravno republikanski finančni paše povzročili krizo in s tem odvzeli delo milijonom delavecem.

Nekoč sem slučajno naletel na duševni odpadek z naslovom "Črne bukve". Tudi ta odpadek je prišel iz New Yorka. Propalica, kateri je skotil oni pamflet, naravnost bil tako neumen, da bi vred v tiste bedastoče, ki jih je pisal, pisal je le zato, da bi jih spečal v denar. In zapisal je tudi

tele besede: "Kdor to knjigo pačno prečita in dobro premisl, in ga še ne spampetuje, temu več nobena reč ne pomaga." To je edini pameten stavek v newyorških "Črnih bukvah". Kajti kdor tisto čita in vrhutega še veruje v one laži, ta je v resnici bedak, za katerega je težko dobiti leka.

Isto velja tudi za reklamne republikanske članke v newyorškem "delavskem" listu. Dotični pisaci dobro vedo, da je laž kar pišejo, a pišejo vseeno, ker članki niso denar! In kdor te članke pazno prečita in dobro premisl, in ga še ne spampetuje ter ne privedejo do spoznanja, da isti list vodi delavece za nos, ta se ne bodo zavedeli svojega razreda vse živ dne.

Slovenski delaveci v Ameriki! Ako hočete, da se bodo pogubono slike krize ponavljale še v bodočem, ako hočete še v nadalje lačni delavci iskat, in ako hočete, da vas bodo kapitalisti še v nadalje izdati.

so najboljše zdravilo za glavo in neuralgijo.

Ustavijo bolečine v 15 minutah.

Cena 25 centov.

J. C. HERMANEK, lekarnek

585 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

M. 2.

Hermankovi praski

Slovencem in Hrvatom!

naznanjam, da izdelujemo raznovrstne

obleke,

po najnovještem krovu. Unisko delo; trpežno in liss

daji v delokrog oprave — oblek.

Pridite in oglejte si našo izložbo.

Z vsem spoštovanjem

GOSTILNA, dobro in vedno preskrbljena z najboljšimi pihačami, unijskimi smodkami in prostim prigrizkom.

Dvorane, za društvene seje, svatbe, zabavne večere, veselice itd.

Potujoci rojaki vedno dobro došli.

Priporočam se vsem v mnogobrojen obisk

Frank Mladič

587 SO. CENTRE AVE.,

CHICAGO, ILL.

Spomin na ženitvanjski dan.

Sezona ženinov in nevest prihaja. Če se ženite, je važno za vam, da si omislite dobro sliko kot spomin na vaš ženitvanjski dan. Dobro sliko, da boljše ne morete dobiti, vam izdelo

izkušen fotograf,

391-393 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.

Ima večletno skušnjo in izdeluje najfinje fotografije po zmerski cenah.

TELEFON CANAL 287.

USTANOVLJENO 1888.

Vestnik

Edini slovenski ilustrovani list v Ameriki. Izhaže dvakrat na mesec in 16 straneh. Cena mu je samo \$1.00 na leto, 50c na pol in 25c na četrto leto. Naslov: "Vestnik", 9 Alhany St., New York, N. Y.

Joseph Kratky,

575 W. 17th St., Chicago, Ill.

Izdelovalec najfinjejših cigli vsake vrste!

Na debelo in drobno.

RUSKA KRI.

Ruska vlada bo protežirala in
zamisla vseslovensko razstavo.
Ruska vlada bo podpirala vse-
vzemko idejo.
Ruska vlada bo olajševala Slo-
vena potovanje po Rusiji.
Vse to in še marsikaj razglaša-
nati rodoljubarski listi, da bi
Slovenci vabili ljubezen do
vlade, katero hlinavsko za-
ujanje z ruskim narodom.
Rakina pa je v resnici ta bla-
govljena vlada, katero poziva
velikan Lev Tolstoj ne-
zadoma, da naj zapre njega,
pa nedolžne ljudi, ki čitajo nje-
ne knjige?

Kdo je v zrok, da bi se Slovenci
zavali in Nikolajevu in Stolji-
čevu vlado?

Nekemu angleškemu časnikarju
Stoljipin, ki se menda nekoliko
menje pred tujino, dejal, da se
če ne izvršuje več kakor po 15
letih odsodb na mesec. Že to bi
je grozno, če bi bilo resnično. V
tudi ta "nizka" številka je
resnična. Ruski časopis
je prijet ljubeznivega mi-
stnika predsednika in je se-
nil statistične podatke o smr-
tnostih in usmrtnitvah, kolik-
je mogel dobiti. Ta je ob-
drželi pregled za prvo pol-
letje 1905.

smrtnih odsodb je bilo
na januarja 116
na februarja 122
na marca 184
na aprila 106
na maja 217
na junija 131

Skupaj 856
Kazali so pa, kolikor se more
dokazati 43
na januarja 56
na februarja 47
na marca 49
na aprila 81
na maja 54

Skupaj 330

ta statistika je pomanjkljiva,
če bi se po navidezno malem
in jutifikacij, da je car po-
čil toliko oseb. Toda politič-
ne se na Ruskem le redko
pomile. Ampak poročanje
vseh smrtnih odsodb je
pomanjkljivo, da se ne more
biti popolnega pregleda. Ob-
časne pridejo še navadno v
četudi ne vselej, o izvr-
šku pa izve prav malo. Včas-
je poroča, da je car potrdil to-
liko smrtnih odsodb, po-
časne nastane molk. Navadno se
dejajo obsojeni v temni no-
čni mesta in živ krst ne-
kaj se je zgodilo. Ministrski
časnik Makarov je moral pri-
ča vlada sama ne ve, koliko
na odsodb se izvršuje vsak

posameznih mestih se dele
na prvo poletje tako:
časni je bilo obsojenih 150,
na 91. v Rigi 83, v Lodžu
na 50. v Peterburgu 47,
na 39. v Jekarinoslavu 36,
na 34. v Harkovu 24, v
23. v Vilni 21 oseb itd.

četudi pa se je:

časni 46, v Lodžu 36, v Ki-
ši, v Odesi 27, v Kazanu 18,
Marinoslavu 18, v Rigi 17

časni in njegovi tovariši bi
povedali svetu, da je na
sedaj konstitucionalno
Če bi bilo res, se ne bi
morilo. Radi bi napravili
da je revolucija mrtva.
četudi dokazujojo, da ni
revolucija, bo živila, dokler

"Rdeči Prapor".

WAHRMUNDOV GOVOR.

Priobčuje Ivan Kaker.
(Nadaljevanje.)

Že takoj pri prvem grajanem
mestu so mi pomisliki državnega
pravdništva naravnost nerazum-
ljivi. Ne samo iz razlogov, ki jih
je podal moj zastopnik gospod Dr.
Postelberg, temveč tudi zato, ker
vendar to mesto po svojem sploš-
nem pomenu ni naperjeno morda
proti verskemu nauku, ki bi bil
lasten specijelno katolicizmu, mar-
več proti splošni verski ideji, ki je
v bajeslovni obliki razširjena po
vsem svetu in prešla v krščanstvo
na vsak način iz mnogo starejših
virov.

Gre se tukaj za neko, v učenja-
kih krogih že davno znano stvar.
In še prej kot pred pol stoletjem
je na pozitivnem krščanstvu sto-
ječi učenjak, profesor Sepp iz Mo-
nakovega, v svoji knjigi: "Pagan-
stvo in njegov pomen za kristjan-
stvo" pod zaglavjem: "Madona
paganstva in sin nebeški," o tem
pričomil seldeče:

"Ideja o rojstvu obljužljenega
odrešenika iz telesa device je raz-
širjena po vsem paganstvu in bila
za časa Kristusovega ljudem bolj
znana, kakor si mi mislimo .... Vsi
pagani so imeli vero, da bo rojen
odrešenik iz čiste device, brez
moškega itd."

Dandanes se to spoznanje poda-
ja ljudstvu vendar že v poljudnih
spisih. Vzemimo na pr. spis Dr.
Pavia Rohrbacha: "Rojen iz de-
vice", ki zlasti opozarja na podob-
nost med budizmom in krščan-
stvom in raztuntega dokazuje, da
poznejši dogmatični nauk o brez-
madežnem spočetju prvim kristja-
nom ni bil še znan.

Toda če bi temu tako tudi ne
bilo, kako vrednost in namen naj
bi vendar pravzaprav imela za-
plemba takega nedolžnega mesta?

So stvari, ki sploh ne prenesajo
globičnjega razmotrivanja, ker raz-
padejo sicer v nič, ker so že same
na sebi skrajno nesmiselne. In to
velja pač tudi o zaplembi mesta
glede brezmadežnega spočetja.

Kar zadeva drugo zaplenjeno
mesto, pa mislim, da se mi ni treba
sposodiati v podrobnosti, ker je že
itak moj zastopnik vse bistveno v
mojem smislu navedel. Naglašal bi
tudi jaz, da so citati vzeti doslovno
ali pa vsaj v natančnem smislu
iz pastirskih pisem katoliških
škofov, iz katoliških pridig, leta-
kov, časopisov itd.

Pri tretjem zaplenjenem mestu
pa se bom pomudil nekoliko dalje.
Da se beseda "fetičizem" kot
splošno rabljen in sam na sebi po-
polnoma nedolžen tehnični izraz
nikakor ne more grajati, je pač
vsakemu znano. Fetičizem pome-
nya, kakor rečeno, versko časte-
nje mrtvih stvari, ki so po ljud-
skem pojmovanju eventuelno o-
premljene z nadnaravnimi močmi.

Ta oblika verskega častenja je
razširjena tudi v katoliški cerkvi.

Ako bi ta trditev v moji knjiži-
ci morda še ne bila dovolj dokaza-
na, sem pripravljen tukaj ta do-
kaz spopolniti, in sicer na podlagi
knjige Alfonza Viktorja Mueller-
ja z naslovom: "Najsvetjejsa pred-
ča — a Kristusova", katera je
izšla v Berolinu l. 1907 in ki ni
bila konfiseirana.

Iz jasnih, stvarnih in strogo na-
cerkvena spričevala opirajočih se
izvajanj te knjige izhaja neopre-
čeno: da je v katoliški cerkvi
nekki predmet, o katerem se v po-
šteni družbi niti govoriti nikdo ne
drzne, ponarejen približno dvaj-
najstkrat in izpostavljen vernemu
ljudstvu v čaščenje, — da so pisali

ugledni teologji o njem cele raz-
prave, — da so njegovo čaščenje
pospeševali papeži z odpustki, —
ter da se je to dogajalo ne samo v

srednjem veku, maječ se godi
ves čas do današnjih dni. V Cal-
cati pri Rimu kažejo še danes tak
prem domet med slovenskim

zvonjenjem zvonov, da jo pobožni
verniki molijo!

Iz te knjige je nadalje razvidno,
da se po najnovejši presoji
"knjige o svetinjah" nahajajo
v papeževi privatni kapelici med
drugimi manj važnimi svetinjami
naslednje poglavite:

(Dalje prih.)

*) Svetinje ali relikvije so v
katoliški cerkvi telesni ostanki
svetnikov ali svetnic ali pa kake
druge svete stvari, katere verniki
častijo in molijo prav po pagansko.

Hudo bolna žena.

Mrs. Balbina Lozarka v Allen-
port, Pa., je dolgo časa trpela.
Rekla je: "Bila sem tako bolna
na želodeu, da nisem mogla jesti
nobene stvari, in vrhutev so me
večkrat napadle bolečine v sru,
ktere, sem mislila, bodo nenadno
končale moje življenje. Pripo-
ročeno mi je bilo Trinerjevo
ameriško zdravilno grenko vino, in
v resnici, pokazalo se je kot naj-
bolje zdravilo za mene. Čudno je,
da še toliko ljudi ne ve, koliko je
to zdravilo vredno." Da, čudno je,
kajti ljudje nikoli ne izbirajo
zdravil v boleznih na prebavljanih
organih. To vino pripravi že-
lodec do dela, ojači živec in čisti
kri. Če potrebujete v kakršnikoli
bolezni nasvetu, pišite Jos. Tri-
nerju, 616—622 So. Ashland ave.,
Chicago, Ill.

Slovencem naznanje.

Cenjeni direktor Collins N. Y.

Medical Instituta: —

Jaz se Vam zahvalim za Vaša
zdravila, ker ste mi zares dobra
posljali, da se sedaj čisto zdrave-
ga počutim če prav sem že skoro
čisto obupal, a sedaj sem prepri-
čen, da Vi lahko vsakega bolnika
ozdravite. Zatoraj rojaki, ako ste
bolni, obračajte se le na Collins
Medical Institut, ker tam boste
gotovo popolno zdravje zadobili.

Še enkrat se Vam lepo zahvalim
ter Vas pozdravim ostajajoč
Vam vedno hvaležni.

Johan Bajt,
Box 160 Oregon City, Oregon.

Fino Oprenljena Gostilna

z najboljimi pijačami kaker z Atlas
in Pilzen pivom, vinom in raznovrst-
nimi likerji, dalje s smodkami in pro-
stini "lunchom".

Zastopstvo najboljih parobrodnih črt;
prodaja parobrodnih listkov in pošiljanje
denarja v staro domovino.

Postrežba točna in solidna.

Mohor Mladič

Novi prostor:

572 Blue Island Ave.

vogel Loomis St.

Telefon Canal 3214 Chicago, Ill.

M. Lacković in Fr. Smetko

878 West 18th St., Chicago

MODERNO OPREMLJENA SLOVEN-

SKA TRGOVINA Z JESTVINAMI

(GROCERIJA.)

Najboljši riž, kava, čaj, moka itd.,
sploh vsakovrstno domače in prekomor-
sko blago vedno sveže po najnižji ceni
na prodaj.

Na zahtevo razvajam blago tud na
dom, za kar nič ne računim.

Pozor Rojaki Slovenci!

Prevzel sem na novo oprenljeno go-
stilno "TRIGLAV" od brata Mohorja.

Točim sveže pivo, domače vino in
druge raznovrstne pijače, na razpo-
lagam moderno keglijče in potu-
jočim vedno pripravljeno prenočišče.

Postrežba točna in solidna. Pri-
poročam se za obilni obisk.

John Mladič,
617 So. Centre Av., Chicago, Ill.

Pozor Rojaki!

Gotovo pomoč v bolezni zadobite, ako se obrnete
na Dr. R. Mielke-ja, vrhovnega zdravnika naj-
starejšega in najzanesljivejšega zdravniškega
zavoda za Slovence v Ameriki:

THE COLLINS' N. Y. MED. INSTITUTA

On ima nad 40 letno prakso v zdravljenju
vseh bolezni ter EDINI ZAMORE JAMIČTI
za popolno ozdravljenje vsake notranje ali zu-
nanje bolezni, pa naj bode ista akutna ali za-
strela (kronična), kakor:

bolezni na pljučah, prsih, želodcu, črevah, jetrah,
bolezni mehurju, vse bolezni v trebušni votlini, — potem
v nosu, glavi in grlu, nervoznost, živčne bolezni, bolezni
srca, katar, prehlad, težko dihanje, bronhialni, prsnih in pljučni
kašelj, bijuvanje krvi, nepravilno prebavo, neuralgijo,
giht, trganje in bolečine po udih, zlato žilo, grižo, otekline,
vodenico, padavico ali božast, nemočnost v spolnem občevanju,
polucijo, posledice onanije, šumenje v očeh in tok iz ušes gluhost,
izpadanje las, mazulje, srbečino, lišaje, hraste in rane, vse bo-
lezni na notranjih žeuskih ustrojih, glavobol, nerdeno mesečno
čiščenje, belitok, padanje maternice, neplodovitost i. t. d.

On edini na posebni moderni način hitro
in zanesljivo ozdravi jetiko in sifilis, kakor tudi
vsako tajno spolno bolezni moža in žene.

Zdravljenje spolnih bolezni ostane tajno.—

ZATORAJ ROJAKI! Ako ste bolni ali slab
ter Vam je treba zdravniške pomoči, ne odlašajte z
zdravljenjem in ne obračajte se na zdravnike in zdrav-
niške zavode, katerih delovanja ne poznate, ker tako
brez koristi trošite težko prisluženi denar, temveč na-
tanko opišite Vašo bolezen v svojem materinem jeziku
in pri tem naznanite koliko časa traja, kako je nasto-
pila in vse podrobnosti ter pismo naslovite na spodaj
označeni naslov, potem smete mirne duše biti prepri-
čani v najkrajšem času popolnega ozdravljenja. —
Ako pa Vam bolezen ni znana, pišite po obširno knjigo
ZDRAVJE, katero dobite **ZASTONJ**, ako pismu pri-
ložite nekoliko poštnih znamk za poštino.

Vsa pisma naslavljajte točno na sledeči naslov:

THE
COLLINS N. Y. MEDICAL INSTITUTE
140 WEST 34th ST., NEW YORK N. Y.

ZEMANOVO "GREJKO VINO",

je najboljše zdravilo svoje vrste, izvrstno sredstvo proti bole-
nim želodeu, črev in ledvie, čisti kri in jetra. NEPRESEGLOVJIV
LEK ZA MALOKRVNE ŽENE IN DEVOKE.

Izdelano iz najboljšega vina in zdravilnih zelišč.

ZEMANOVA "TATRA",

želodečni grenčec. Tatra je izdelana iz zdravilnih zelišč tatras-
kega gorovja, zdravi živčne slabosti, podpira lahko prebavo
želodčeve in se je dobro obnesla proti bolestim revmatizma.

Dobiti v vseh slovanskih salunih kakor tudi pri izdelovalcu
teh najboljših zdravil.

Prodaja na debelo in drobno najboljša Californijska vina.

B. ZEMAN, 777 Alpor Street,
Chicago, Ill.

Slovenci Pozor!

PTUJSKI KRAVALI.
(Dalje s 1. strani.)

če so bili izletniki res tako grdo tepeči, kakor poročajo naši nacionalisti, tedaj so — tudi sami kriči. Kdor ve, da ga čakajo bunke, pa se ne pripravi, naj se prime za nos.

Seveda slovenski generali so nekoliko mislili na nevarnost in so se deloma hoteli zavarovati. Am-pak kako? Če bi bili nacionalisti, bi prav odločno protestirali! Slovenski voditelji so zahtevali za svojo varnost — ces in kr. vojaštvo. To je pri spodnjemštajerskih narodnjakih že stara navada, ki pa ostane grda in neznašna tudi, če dobře sive lase. Kdor je že kdaj proti svoji volji marsiral v infanterijskem kareju, pod varstvom vojaških bajonetov in škripal z zobmi, kakor je bilo n. pr. ob prvi sokolski slavnosti v Celju, kjer so tudi narodnjaški prvaki prosili za "vojaško" assistenco, ne bo nikoli pozabil, kako ponižanega in osramočenega se je čutil. Če slovenski voditelji ne razumejo, da se demokracija in militaristični protekcionizem ne vjemata, naj gredo v penzijo, pa naj ne ponujejo slovenskega ljudstva na tak način predstujim svetom.

(Dalje prihodnjič.)

Listu v podporo.

Slov. socialistični klub štev. 10, Aurora, Ill., \$4.65. M. Stihauer, Whiting, Ind., 30c. Trije rdeči iz Oregon City, Ore., \$2.50. Val. Stalick, Rock Springs, Wyo., \$2.00. Slov socialistični klub štev. 8, Roslyn, Wash., \$2.20. John Zobec 60c. Math Kamps \$1.00. Pavel Kolar \$1.00. Martin Bogataj 50c s vzklikom: "Živeli bratje, mi smo za 'Proletarca'!" — vsi v Roslyn, Wash.

Podpirajte socialistično časopisje! Naročajte, čitajte in širite "Proletarca"! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radničko Stražo".

**KUPUJTE PRI
Albert Lurie Co.,
567-69-71-73 Blue Island Ave.
CHICAGO, ILL.**

Velika trgovina z mešanim blagom.

Zmerne cene vsak dan.

**Valentin Potisek
GOSTILNICAR**

1237-1st St., La Salle, Ill.
Toči vse, gostilni podrejeno pijača in se priporoča rojakom za obilen obisk.
Postrežba točna in solidna.

**SVOJO FINO OPRAVLJENO
unijsko**

BRIVNICO

priporočam vsem bratom Slovencem

JOHN HORVAT

610 Centre Ave., Chicago, Ill.

Slovenki in hrvatski časniki na razpolago.

John Krika,

slovenski

BRIVEC

v Chicagu, Ill.

570 So. Centre Ave.

JUNGLE

(Copyright, 1905, 1906, by Upton Sinclair.)

(Nadaljevanje.)

"In otroci!" upraša Jurgis.

"Otrok že tri dni ni domov; vreme je tako slabo. Niso mogli vedeti, kaj se godi doma, — prišlo je vendar tako nenadoma, dva meseca prej, predno smo pričakovali."

"Jurgis je stal ob mizi in se držal z obema rokama, da bi ne padel; glava mu je klonila na prsi in roke so mu drgetale, — zelo se je, da se zgrudi pa zdaj. Kar se dvigne Aniela in prikrevsa k njemu. Iz žepa izvleče zamazano cunjo, v katerej je na konec nekaj zavitega.

"Nate, Jurgis!" reče. "Nekaj denarja še imam. Palauk! Vidite!"

Razvila je in preštela — štiriintrideset centov. "Pojdite zdaj in poskušajte sami, da dobite koga," pravi. "In morda morejo tudi drugi nekaj pomagati, — dajte mu nekaj denarja, ve vse; bo že enkrat povrnil; boljše mu bo, ako se bo mogel tolažiti s tem, da je vsaj nekaj storil; čeprav bi ne hasnilo nič. In morebiti bo že vsega konec, ko se vrne."

Obrnila so torej tudi druge ženske svoje žepne narobe; večinoma vse so imele le bakren in nikljast drobiž, toda dale so vse. Gospa Olszewsky, ki je stanovala poleg in imela moža, ki je bil spreten mesar toda pijance, je darovala skoro pol dolarja. Vkljub temu pa je vsa ta zbirka znašala komaj en dolar petindvajset centov. Jurgis vtakne ta denar v žep, in držeč se zanj, v diru odide.

XIX.

"Madame Haupt, babica!" — čital se je napis na oknu drugega nadstropja neke štiri bloke oddaljene hiše v ulici, pri stranskih vratih pa je kazala slikana roka na nesnažne stopnice. Jurgis je bil v par skokih na vrhu.

Gospa Haupt je baš evrla kos prašičevega mesa s čebulo ter imela duri nekoliko odprte, da je para odhajala. Ko je skušal trkati, so se duri popolnoma odprle, in videl je, kako je ženska srkala iz neke črne steklenice. Potrkal je potem močneje; babica se je prestrašila in steklenico hitro skrila. Bila je Holandčanka, neobičajno debela postava, — kadar je šla, se je zibala kakor čomč na oceanu, in ključi v omari so kar rožljali. Na sebi je imela vse zamazano jutranje oblačilo modre barve. Zobje so ji bili črni.

"Kaj je dobrega?" upraša v pozdrav Jurgisa, ko ga ugleda.

Ta je vso pot dirjal kot iz uma in bil tako zasopel, da je komaj spregovoril. Lasje so mu razkuštrano vihrali okrog glave in oči so se mu divje svetile, — videti je bil kakor iz groba vstal mrlč. "Moja žena!" krikne končno. "Pojdite hitro!"

Babica Haupt porine ponovno na stran ter si obriše v obliko roke.

"Vi želite, da grem h porodu?" upraša.

"Da," reče Jurgis, globoko sopeč.

"Ravnokar sem domov prišla od poroda," pravi, — "in nisem še imela toliko časa, da bi kosila. Toda če je res nujna sila —"

"Da, zelo nujno!" zakliče Jurgis.

"No, potem morda pojdem — koliko plačate?"

"Jaz — jaz — koliko hočete imeti?" ječela Jurgis.

"Petindvajset dolarjev."

Jurgisa te besede iznenadio. "Tega ne morem plačati," reče. Žena ga pozorno opazuje. "Koliko pa plačate?" upraša.

"Ali moram plačati takoj — takoj zdaj?"

"Da, to storijo vsi."

"Jaz — imam malo denarja," prične Jurgis v smrtnem strahu. "Bil sem — imel sem nesrečo — in šel je ves denar. A plačal Vam bom — do zadnjega centa — kakor hitro bom mogel; saj lahko delam —"

"Kako delo delate?"

"Zdaj nimam dela. Moram si ga šele preskrbeti. Toda —"

"Koliko denarja imate?"

Ni ji mogel takoj odgovoriti. Ko je z veliko težavo povedal, da eden in četrtek dolarja, se mu je zakrohotala v obraz.

"Za en in četrtek dolarja še klobuka na glavo ne denem," reče.

"To je vse, kar imam," prasi z upadlim glasom. "Nekoga moram imeti — žena mi umira. Ne morem nič za to — jaz —"

Babica Haupt je ponovno spet postavila k ognju. Obrnila se je proti Jurgisu in rekla: "Preskrbite mi deset dolarjev v gotovini, za ostanelek pa Vas počakam do prihodnjega meseca."

"Nisem v stanu — nimam denarja!" zagotavlja Jurgis. "Pravim Vam, da imam samo en in četrtek dolarja."

Ženska se obrne k svojemu delu. "Ne verujem Vam," pravi.

"Vi me hočete le prevariti. Kako to, da ima tak krepak mož, kot ste Vi, samo eden in četrtek dolarja?"

"Prišel sem ravnokar iz zapora!" zakliče Jurgis. Bil je pripravljen, da se ji vrže nogam. "Že prej ne imel denarja, in moja družina je skoraj gladú umrla."

"Kje pa so Vaši prijatelji, da Vam ne pomagajo?"

"Vsi so revni," odgovori. "Dati so mi mogli samo to. Storil sem, kar je bilo v moji moći —"

"Ali nimate ničesar, kar bi mogli prodati?"

"Ničesar nimam, Vam rečem," zakliče obupno, — "ničesar nimam!"

"Ali si ne morete izposoditi? Ali nimate nikjer nič kredita?"

Ko je z glavo odmajal, je nadaljevala: "Poslušajte, kaj Vam povem!

Ako me dobite, smete biti veseli! Rešiti Vam hočem Vašo ženo in Vašega otroka, in sprevideli boste sami, da ta nagrada ni velika. Če pa umrjeta, kako bo Vam potem pri sreči? In tukaj pred Vami stoji ženska, ki svojo stvar razume — o tem se lahko prepričate v sosedstvu —"

Tako govoreč, je stala babica Haupt pred Jurgisem ponosno, kakor bi si bila svoje veljavne v svesti. Njene besede pa so ga spravile z ravnovesja. Dvignil je roke z obupno kretnjo kvišku ter se obrnil, da bi odšel. "Vsaka nadaljnja beseda je zaman," reče sam pri sebi.

Toda nenadoma zasliši za sabo spet njen glas:

(Dalje prih.)

Angleški spisal **Upton Sinclair**. Z avtorjevim dovoljenjem prevaja **Ivan Kaker**.

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.

Uraduje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.

885 So. Ashland Ave.

Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

**PREMOG, DRVA
in KOKS**

PRODAJA

ALBERT DENMARK

Pisarna na voglu

Center Ave., in 18. ulica

Prodaja konj i konjskih oprav.

Telefon Canal 2248

594 S. CENTRE AVE.

CHICAGO, ILL.

POZOR! SLOVENCI! POZOR!

SALOON

s modernim kegiliščem

Svečo pivo v sodkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter uniske smodke. Potalki dobe ševedno prenočišče za nizko ceno.

Postrežba točna in izbrana.

Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR,

564 SO. CENTER AVE., CHICAGO

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni

in ranocelnik.

Izdravniška preiskava brezplačno — plačati je le zdavila, 647 in 649 Blue Island Ave., Chicago. Za dane ure: Od 1 do 3 popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago zveči bolniki naj pišelo slovenski.

MIRKO VADJINA, 392 W.

SLOVENSKO HRVATSKI BRIVEC.

Na razpolago so kopelji.

ALOIS VANA

izdelovatelj — sodovice, mineralne vode in raznih neupočilnih pijač.

82-84 Fisk St. Tel. Canal 1405

Priporočljivo!

Miners Bitters
TRIGLAV CHEMICAL WORKS
1648 W. 22nd St.
Dobiti je v vseh gostilnah.

DR. F. J. PATERA

Ordinacije: na severozah. voglu

ASHLAND IN MILWAUKEE AVE.
od 12. do 3. ure popol.; od 7. do 8. ure zvečer v pondeljkih, torkih, četrtih in petkih.

Telefon Canal 180.

M. BOLTE,

IZURJEN ČEVLJAR

Popravlja stare čevlje, sprejema na ročila na nove, ter izvršuje to

nitro, lično, trpežno in po ceni

Priporočam se vsem Slovencem.

572 S. Centre Av., Chicago, Ill.

Vac. Tourek,

izdelovalec finih

Havana cigar.

Prodaja cigare na škatlije. Naročila se izvršujejo točno.

1210 So. Albany Av., Chicago, Ill.

Ako hoč